Бо қарори Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз "30" октябри соли 2010 № 560
тасдиқ шудааст

Барномаи миллии ташаккули тарзи ҳаёти солим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бароu солҳои 2011-2020

1. Тафсири истилоҳот

САЛОМАТӢ - ҳолати некӯаҳволии пурраи ҷисмонӣ ва рӯҳию иҷтимоии инсон.

ТАРЗИ ҲАЁТ - маҷмӯи муносибатҳои мушаххаси ҳар як одам ба истифодаи захираву имкониятҳое, ки барои вай шароити иҷтимоӣ, анъанаҳо, маълумот ва муносибатҳои бозорӣ пешниҳод менамоянд.

ТАРЗИ ҲАЁТИ СОЛИМ - намудҳо, навъҳо, усулҳои фаъолияти ҳаёти барои форматсияи мазкури ҷамъиятию иқтисодӣ хоси инсон, ки имкониятҳои мутобиқшавии организми вайро мустаҳкам намуда, барои босифат иҷро намудани вазифаҳои иҷтимоӣ ва расидан ба дарозумрии фаъолонаи ӯ мусоидат менамояд.

ВАЛЕОЛОГИЯ - соҳаи тибби профилактикӣ, ки назария ва амалияи ташаккул, нигоҳдорӣ ва мустаҳкам намудани саломатии инсонро тавассути васеъ намудани имкониятҳои вай барои мутобиқ шудан ба омилҳои таҷйирёбандаи муҳит меомӯзад.

БЕҲДОШТИ ШАХСӢ ВА ҶАМЪИЯТӢ - ҷузъи нисбатан муҳими беҳдошти умумӣ, ки комилан ба ҳар як коллектив ва шахси алоҳида вобаста аз синну сол, ҷинс, намуди машғулият, шароитҳои зиндагӣ равона карда шудааст. Беҳдошт барои пайдоиши қолабҳо ва шакли хислатҳое мусоидат менамояд, ки ҳолати мувозинатро байни организм ва муҳити атрофи табиию иҷтимоии он нигоҳ медорад.

ТАНДУРУСТИИ ҶАМЪИЯТӢ - илм ва санъати пешгирӣ намудани бемориҳо, давом додани ҳаёт ва таъмин намудани саломатӣ бо роҳи кӯшишҳои муташаккилонаи ҷамъият.

СТРЕСС (ТАҶОҲУМ) - изтироби баланде, ки дар натиҷаи пайдо шудани омилҳои зиёди таҷоҳ умовар ба вуқӯъ меояд.

МУСТАҲКАМ НАМУДАНИ САЛОМАТӢ - қобилияти одамон барои нигоҳ доштани омилҳои ба саломатиашон таъсиркунанда, инчунин қобилияти мустаҳкам намудани саломатӣ.

ДАРАҶАИ ИНКИШОФИ ҶИСМОНӢ - тавсифи миқдории фаъолият ва захираҳои системаи физиологӣ, биологию рӯҳӣ, инчунин дараҷаи шиддатнокии механизмҳои танзимкунанда, ки гомеостази организмро баланд мебардорад.

ОМИЛҲОИ ХАТАР - омилҳои муҳитидохилию берунии организм; махусусиятҳои ахлоқи инсон, ки ба зиёд шудани эҳтимолияти инкишофу хурӯҷи бемориҳо ва оқибатҳои номусоид оварда мерасонад.

ФАЪОЛНОКИИ ҶИСМОНӢ – серғайратӣ, фаъолияти пурмаҳсул, иштирок дар ягон амал.

ТАРБИЯИ ҶИСМОНӢ - ҷузъи фарҳанги умумӣ, яке аз соҳаҳои фаъолияти иҷтимоӣ, ки ба мустаҳкам намудани саломатӣ, инкишофи қобилияти ҷисмонии одам мусоидат мекунад.

ТАШАККУЛИ ТАРЗИ ҲАЁТИ СОЛИМ - масоили маҷмӯҳ, ки муносибатҳои маҷмӯиро ба таҳқиқи тарзи ҳаёт, ва саломатии аҳолӣ, инчунин таваҷҷӯҳи кормандони тиб, омӯзгорон, равоншиносон (психологҳо) ва педагогҳоро талаб намуда, аз хусусиятҳои муҳити макроиҷтимоии ннсон, фаъолнокии меҳнатӣ, иҷтимоӣ ва профилактикии ӯ вобастагӣ дорад.

КӮМАКИ АВВАЛИЯИ ТИББИЮ САНИТАРӢ - кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ зинаи асосии системаи тандурустии ҳар як мамлакат, хадамоти асосии расонидани кӯмаки тиббию санитарӣ мебошад, ки бо принсипи "аз ноҳияҳо ба марказ" сохта шудааст. Кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ - ҷузъи таркибӣ ва ҷудонашавандаи рушди иҷтимоию иқтисодии ин ё он мамлакат мебошад.

ПЕШГИРИИ БЕМОРИҲО - чорабиниҳое, ки на фақат барои пешгирии беморихо, ба монанди эмкунӣ, муборизаи зидди ҳашароти паҳнкунандаи бемориӣ ё маъракаи зидди тамокукашӣ, балки ба он равона карда шудааст, ки инкишофи бемориҳо нигоҳ дошта шавад ва баъди муқаррар намудани воқеияти беморӣ оқибатҳои нохуши он кам карда шавад.

ФАЪОЛИЯТИ БАЙНИСОХТОРӢ - амалиёте, ки дар рафти он ҳамкории бахши тандурустӣ ва бахшҳои дигари дахлдор барои ба даст овардани мақсадҳои умумӣ, ҳангоми мувофиқати аниқи саҳми бахшҳои гуногун иҷро карда мешаванд.

МУҲОҶИР- шахсе, ки бо мақсади иваз намудани ҷои зист, кор, таҳсил, истироҳат ва ғайра ба таври доимӣ ё ба мӯҳлати муайян (аз 1 рӯз то якчанд сол) мусофирати (муҳоҷирати) байниминтақавӣ мекунад.

МАДАНИЯТИ БЕҲДОШТ - маданияти беҳдоштии фард, ки донишҳои мушаххас, маҳорат, малака, арзишҳои саломатӣ, нуқтаи назар, андеша, эътиқод, шаклҳои ахлоқи ба саломатӣ дахлдорро дар худ таҷассум намуда, ҷузъи маданияти умумии шахсият мебошад ва дар ҷараёни таъсири маърифати тарбиявҳ ташаккул меёбад.

2. Муқаддима

Дар кори муҳофизат ва мустаҳкам намудани саломатӣ, ки аҳамияти аввалиндараҷа дорад, тарзи зисту зиндагии инсон нақши асосӣ мебозад. Ташаккули тарзи ҳаёти солим ва муносибати масъулиятнок нисбат ба саломатии худ ба сатҳи маърифату маданияти аҳолӣ вобаста мебошад. Дар инкишофи бисёре аз бемориҳо худи инсон, маданияти пасти санитарии ӯ, тарзи носолими ҳаёт ва муносибати манфӣ нисбат ба саломатии худ гунаҳгор дониста мешавад.

Саломатии одамони алоҳида ё гурӯҳи аҳолӣ бо таъсири маҷмӯи омилҳои байни ҳамдигар якҷоя амалкунандаи фардӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ

ва экологӣ муайян карда мешавад. Солим будан - бояд талаботи ботинии ҳар як инсон бошад.

Қайд кардан зарур аст, ки ҳолати саломатӣ танҳо аз фаъолияти бахши тандурустӣ вобаста нест, вай бо таъсири байниҳамдигарии омилҳои маҷмӯӣ, фардӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ, экологӣ, вазъи зиндагӣ ва интихоби фардӣ асоснок карда шудааст. Ҳар як инсон ба гирифтани иттилоот ҳуқуқ дорад ва бояд оид ба пешгирии бемориҳо ва мустаҳкам намудани саломатӣ донишҳои зарурӣ дошта бошад, ки принсипи асосии ташаккули ҳаёти солим мебошад.

Дар ҳуҷҷати стратегии Ташкилоти умумиҷаҳонии тандурустӣ "Саломатӣ барои ҳама дар садсолаи 21-ум" ба масъалаҳои сафарбар намудани ҷомеаҳо ба мустаҳкам намудани саломатӣ тавассути ба одамон ва ҷамъиятҳо фароҳам овардани имконияти баланд бардоштани назорати омилҳои мустаҳкамкунандаи саломатӣ диққати махсус дода мешавад. Вобаста ба ҳамин дар сиёсати имрӯзаи ташаккули тарзи ҳаёти солим бо иштироки ҷомеаҳо дар ҳалли масъалаҳои бахши тандурустӣ аҳамияти муҳим дода мешавад. Танҳо тавассути сафарбар намудани саъю кӯшиши бахшҳои гуногун ва ҷомеаҳо тарзи солими ҳаётро таъмин ва барои саломатӣ муҳити мусоидро фароҳам овардан мумкин аст.

Дарки фаъолияти мустаҳкам намудани саломатӣ дар ҳуҷҷати Ташкилоти умумиҷаҳонии тандурустӣ (Хартияи Оттава) хеле хуб инъикос шудааст: "мустаҳкам намудани саломатӣ - ҳамчун раванд ба одамон барои пурзӯр намудани назорати омилҳои ба саломатӣ таъсиркунанда ва беҳтар намудани ҳолати саломатии шахсии худ қобилият намедиҳад".

Ҷиҳати аз ҳама муҳим ташаккул додани хадамоти муттаҳидаю устувори саломатии ҷамъият ва тандурустӣ мебошад, ки ба муассисаҳои кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ такя намуда, ба фаъолона ҷалб намудани аҳолӣ равона карда шудааст ва он дар Эъломияи Алмаато оид ба кӯмаки аввалияи тиббӣ санитарӣ (1978) "Стратегияи миллии солимии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2020" инъикос ёфта, барои мамлакат яке аз принсипҳои асосӣ ба шумор меравад.

Стратегияи муҳимтарини пешгирии аввалия ва дуюмбораи бемориҳо ва мустахкам намудани саломатии аҳолӣ бояд сиёсати таҷдидшудаи ташаккули тарзи ҳаёти солим гардида, ба бартараф намудани мушкилоти муайян бинобар муҳити бартаридоштаи ҷисмонӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва маданӣ, фаъолияти самарноки гуногунҷабҳа бо масъулияти бахшӣ, инкишофи дастрасии аҳолӣ ба маълумоти лозима ва иттилоот дар ин соҳа равона карда шуда бошад.

Фаъолона ҷалб намудани ташкилотҳои тиҷоратӣ ва ҷамъиятӣ, ҷомеаҳои маҳаллӣ, васоити ахбори умум барои дарку дастгирии равандҳои ташаккули қолабҳои ахлоқ, ки саломатиро мустаҳкам менамоянд ва нигоҳ медоранд.

Қайд кардан зарур аст, ки муваффақиятиислоҳоти доиршаванда ба сатҳи огоҳӣ ва фаъолнокии аҳолӣ, инчунин хабардории ҷомеаҳои маҳаллӣ аз дигаргуниҳои бахши тандурустӣ вобастагӣ дорад. Ғайр аз ин, иштироки ҷомеаҳо дар муайян намудани талаботи худ аҳамияти калон дорад, вале

мутаассифона ҳоло онҳо дар кори банақшагирӣ, татбиқ ва мониторинги хадамоти тиббӣ иштирок намекунанд.

Тибқи дурнамо аз нав равона намудани фаъолияти илмӣ ба талаботи саломатии ҷомеа, ташаккули тарзи ҳаёти солим, инчунин омӯзиши вазъи саломатии аҳолӣ зарур мебошад, ки он ба таъсири омилҳои муҳити зист, имконияти ба таври илмӣ асоснок намудани меъёрҳои беҳдоштӣ, коркард ва арзёбии технологияҳои ҷадид ва таҳияи тавсияҳо вобастагӣ дорад.

Таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ки яке аз муносибатҳои хеле камхарҷ ва нисбатан самараноки паст намудани камбизоатии аҳолӣ ва ҳамзамон беҳтар намудани нишондиҳандаҳои саломатӣ ташаккули тарзи ҳаёти солими одамон мебошад ва аз ҳамин сабаб стратегияи мазкур дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дурнамои воқеию ҷолибе такя мекунад, ки одамон метавонанд онро дар ҳаёти ҳамарӯзаи худ истифода намоянд.

Вобаста ба андешаҳои баёнгардида таҳияи сиёсати афзалиятноки ташаккули тарзи ҳаёти солим ба миён омадааст: таҳияи стандартҳои миллӣ, татбиқи принсипҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим дар муассисаҳои таълимӣ, ҷалб намудани васоити ахбори умум барои иттилоотонии аҳолӣ ва мушоирати илмии ташаккули тарзи ҳаёти солим, ки бояд ба рушди минбаъдаи тамоюли устувори инкишофи ҷомеа, мустаҳкам намудани саломатии аҳолии мамлакат ва ҳамкорӣ бо ҷомеаҳои байналмилалӣ дар ин самт равона карда шавад.

Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз мамлакатҳои Осиёи Марказӣ мебошад, ки масоҳати он аз ғарб ба шарқ то 700 км ва аз шимол ба ҷануб то 350 км тӯл кашидааст. Зиёда аз 93 фоизи қаламрави ҷумҳуриро кӯҳҳо ишғол менамоянд. Аҳолии ҷумҳурӣ 7,2 млн. нафарро ташкил медиҳад. Афзоиши ҳарсолаи аҳолӣ ба 2 фоиз мерасад. Зиёда аз 70 фоизи аҳолӣ дар деҳот зиндагӣ намуда, аҳолии шаҳрҳо 26,5 фоизро ташкил медиҳад.

Вазъи умумии демографӣ бо дараҷаи баланди таваллуд (28,0 ба 1000 нафар аҳолӣ) ва фавти нисбатан ками аҳолӣ (4,7 ба 1000 нафар аҳолӣ), вале фавти баланди кӯдакон (14.2 на 1000 нафар аҳолӣ) ва фавти модарон (28 ба 100 хазор зиндатаваллуд), дараҷаи пасти урбанизатсия, дараҷаи баланди муҳоҷирати берунаи меҳнатӣ тавсиф меёбад. Афзоиши табиии аҳолӣ соли 2009 - 23,3 ба 1000 нафар аҳолиро ташкил дода, дар қиёс бо соли 2008 (22,1 ба 1000 нафар аҳолӣ) зиёд мебошад.

Тафсири сатҳи зиндагӣ дар Тоҷикистон барои соли 2003 шаҳодат медиҳад, ки суръати баланди рушди иқтисодиёт дар чанд соли охир ба паст намудани сатҳи камбизоатӣ дар мамлакат таъсири мусбӣ расондааст. Мутобиқи тағйироте, ки ба наздикӣ аз рӯи маълумоти нави Бонки умумпҷаҳонӣ дар арзёбии сатҳи камбизоатӣ дар Тоҷикистон муайян гардид, ҳамаи нишондиҳандаҳои асосии камбизоатӣ дар соли 2009 - 53 фоизро ташкил дод, ки он дар қиёс бо соли 2007 то 72 фоиз паст фуромадааст. Ба ҳар ҳол, агар таносуби камбизоатиро аз рӯи сатҳи даромади аҳолӣ арзёбӣ намоем, бояд қайд намуд, ки суръати баланди рушди иқтисодиёт ба сатҳи даромадҳои аҳолӣ таъсири назаррас расонидааст.

Мушкилоти асосии саломатӣ дар мамлакат зиёд шудани фарқияти вазъи саломатӣ байни гурӯҳҳои иҷтимоию иқтисодии аҳолӣ мебошад, ки дар ҳолати нисбатан мусоид ва номусоиди некӯаҳволӣ қарор доранд, яъне масъалаи камбизоатӣ. Маълум аст, ки камбизоатӣ нишондиҳандаи (детерминанти) муҳими бад шудани вазъи саломатӣ буда, одам имконияти қонеъ намудани талаботи асосии худро надорад ва ин барои бад шудани нишондиҳандаҳои демографӣ, паст шудани индекси саломатии аҳолӣ, инкишофи бемориҳои алоҳидаи сироятӣ ва ғайрисироятӣ, суст шудани муттаҳидии иҷтимоӣ мусоидат менамояд. Системаи нобаробари маблағгузорӣ, номутаносибии амалиёт байни хадамоти кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ ва бахши беморхонавӣ, сарфакорона истифода набурдани захираҳо (кадрӣ, молиявӣ), бад шудани заминаи моддию техникӣ, баланд шудани сатҳи бекорӣ ва ғайра вазъиятро боз ҳам вазнинтар мегардонад.

Рушди иқтисодиёт барои таъмини аҳолӣ бо кори муносиб ва некӯаҳволӣ механизми асосӣ мебошад. Чунин рушд тавассути татбиқи сиёсати босамари макроиқтисодӣ, таҷдиди корхонаҳо, инкишофи бахши хусусӣ, кишоварзӣ, энергетика, нақлиёт, телекоммуникатсия ва иттилоот барои фарогирии аҳолӣ бо кор таъмин карда мешавад. Таҳлили рушди иқтисодиёт дар солҳои охир мӯътадилшавӣ ва инкишофи онро тасдиқ менамояд.

Вале бо вуҷуди ин дар Тоҷикистон яке аз мушкилоти асосии иҷтимоию иқтисодӣ дараҷаи баланди бекорӣ (то 46,8 хазор нафар) боқӣ мемонад, ки ба муҳоҷирати зиёди мутахассисон аз мамлакат мусоидат мекунад.

Дар 15 соли охир, аз соли 1995 сар карда, ҳиссаи хароҷот барои тандурустӣ дар маҷмӯи Маҳсулоти умумии Дохилӣ доимо рӯ ба пастравӣ дошт ва аз 4,5 фоиз (с.1991) то 1,3 (2006) кам гардид, вале соли 2009 он самараи мусбат дошта, 1,9 фоизро ташкил дод, ки ин фоизи нисбатан паст мебошад.

Таҳлили вазъият нишон медиҳад, ки системаи кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ ва тандурустии ҷомеа суст инкишоф ёфтааст. Бо вуҷуди мавҷуд будани шумораи зиёди муассисаҳои кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ ва аз сабаби нарасидани кадрҳо, муҷаҳҳаз набудан бо таҷҳизоти муосир, ҳолати ғайриқаноатбахши биноҳо ва усулҳои бемаҳсули муолиҷа самаранокии истифодаи онҳо дар сатҳи паст қарор дорад.

Мавҷуд будани тамоми намудҳои номутаносибӣ дар тақсимоти кадрҳо (аз рӯи минтақаҳо, аз рӯи ихтисосҳо, байни муассисаҳо) муайян мегардад. Ҳамаи ин бо дараҷанокии паст доштани онҳо дар минтақаҳо аниқтар месозад.

Нишондиҳандаҳои фавти кӯдакон дар мамлакат баланд буда, тибқи маълумоти таҳқиқоти мултииндикаторӣи кластерии ХКСММ (ЮНИСЕФ) ин нишондиҳанда 65 ба 1000 нафар зиндатаваллудро ташкил медиҳад. Вале масъалаи эътимодбахш набудани маълумот низ мавҷуд аст, ки бо пурра ба қайд нагирифтан алоқаманд мебошад ва аз рӯи маълумоти Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон ин нишондиҳанда ҳамагӣ 14,1 ба 1000 нафар зиндатаваллудро ташкил дод (с.2005). Дар давоми солҳои зиёд

сабабҳои асосии фавти кӯдакон бемориҳои сироятӣ ва паразитӣ, инчунин бемориҳои системаи нафаскашӣ буданд.

Солҳои охир ба саломатии аҳолии Тоҷикистон бемориҳои сироятӣ таҳдиди асосӣ доранд (домана - 17, 1, вараҷа4,3, зардпарвини вирусҳ -106,6 ба 100000 нафар). Нишондиҳандаи фалаҷи кӯдакон (полиомиелит), бемориҳои бо роҳи алоқаи ҷинсӣ интиқолёбанда дар сатҳи баланд қарор доранд (оташак - 6,4 сӯзок - 9,8 ба 100 000 нафар). Якбора баланд шудани шумораи сироятёфтагони ВНМО дар мамлакат мушоҳида карда мешавад. Масалан, тибқи маълумоти Маркази ҷумҳуриявии пешгирӣ ва мубориза бар зидди СПИД аз соли 1991 то охири соли 2009 ба таври расмӣ 1853 ҳодисаи сироятёфтагони вируси норасоии масунияти одам дар ҷумҳурӣ ба қайд гирифта шудааст.

Маълум аст, ки гирифторшавӣ ба бемории сил мушкилоти ҷиддӣ мебошад ва тибқи маълумоти Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон 74 ба 100 000 нафар аҳолиро ташкил медиҳад. Вале бо вуҷуди паҳншавии ин беморӣ, тибқи маълумоти таҳқиқоти Лоиҳаи Хазинаи Ҷопонии паст намудани сатҳи камбизоатӣ (ЯФСБ) сатҳи огоҳ будани ҷомеаҳо ва оилаҳо оид ба чораҳои пешгирӣ ва муборизаи зидди бемории сил дар сатҳи паст (32 фоиз) қарор дорад.

Тамоюли инкишофи сироятҳои шадиди рӯдаҳо мушоҳида карда мешавад, соли 2008 ин нишондиҳанда - 2220,5 ба 100 000 нафар аҳолиро ташкил дод (2202,8 ба 100000 нафар ахолӣ дар соли 2007). Сабабҳои асосии паҳншавии бемориҳои рӯда истеъмоли оби бадсифати нӯшокӣ ва дараҷаи пасти маърифати аҳолӣ оид ба масъалаҳои тарзи солими ҳаёт мебошанд. Мушкилоти таъмин намудани оби нӯшокҳ, ифлосшавҳ ва заҳролудшавии манбаъҳои рӯизаминӣ ва зеризаминии об, фавран баркарор намудани шабакаҳои обу корезӣ, иншооти обтозакуниро талаб менамояд, ҳамчунин таъмин намудани шабакаҳои об бо коагулянтҳо ва воситаҳои безараргардонӣ зарур аст. Тибқи маълумоти тадқиқоти Бонки умумиҷаҳонӣ танҳо 8 фоизи аҳолӣ системаи корезиро истифода мебаранд. Таҳқиқоти Лоиҳаи Хазинаи Ҷопонии паст намудани сатҳи камбизоатӣ (ЯФСБ) муқаррар намуд, ки фақат 65 фоизи истеъмолкунандагони ноҳияҳои таҷрибавӣ шабакаҳои обтаъминкуниро истифода мебаранд, аз ҷумла 26 фоиз дар хона ва 39 фоизи дар кӯча қубурҳои обгузар доранд.

Маълум аст, ки дараҷаи саломатии аҳолӣ аз вазъи муҳити зист ва омилҳои зерин, ба монанди: обу ҳавои тоза, дар онҳо мавҷуд будани партовҳои саноатӣ ва моддаҳои кимиёвӣ, маҳсулоти бехатари озуқаворӣ ва ғайра вобаста мебошад. Дар рафти мубоҳисаҳои мизҳои мудаввар ва фокус-гурӯҳҳо муайян карда шуд, ки партовҳои хоҷагию истеҳсолӣ саломатии аҳолиро зери хатар мемонанд, зеро системаи самараноки ҷамъ овардан ва коркарди партовҳо вуҷуд надорад. Бинобар ин муҳити иҷтимоие, ки ба нигоҳ доштани саломатӣ ҳангоми шароитҳои номусоиди муҳити зист мусоидат менамояд, дар мустаҳкам намудани саломатӣ аҳамият дорад.

Дар шароити имрӯзаи инкишофи иҷтимоию иқтисодии ҷумҳурӣ зарур аст, ки фавран ва дар ҳама ҷо технологияи коркард ва несткунии

(утилизатсияи) ифлосиҳо, пору, партову пасмондаҳо дар маҳаллаҳои хурди аҳолинишини дар канори дарёҳо ҷойгиршуда, ки дорои аҳамияти муҳими экологӣ ва беҳдоштӣ мебошанд, татбиқ карда шавад.

Таҳқиқоти Лоиҳаи Хазинаи Ҷопонии паст намудани сатҳи камбизоатӣ муқаррар намуд, ки ҳолати санитарию беҳдоштии муассисаҳои тандурустии минтақаҳо дар сатҳи хеле паст қарор дорад ва 51,6 фоизи он ҳамчун ғайриқаноатбахш арзёбӣ мешавад.

Омӯзиши ақидаи кормандони тиб оид ба дараҷаи беморшавӣ дар 5 соли охир нишон дод, ки дар байни бемориҳои ноҳияҳои санҷидашуда дар ҷои аввал бемориҳои системаи нафаскашӣ (56 фоиз), дар ҷои дуюм бемориҳои системаи бавлу таносул - (48,7 фоиз), дар ҷои сеюм - бемориҳои дилу рагҳо (46,6 фоиз), дар ҷои чорум - бемориҳои узвҳои ҳозима (46,1 фоиз), дар ҷои панҷум - бемориҳои сироятӣ (41,4 фоиз), баъдан бемориҳои рӯҳию асаб - 38,4 фоиз ва БСҶ (бемориҳои сироятии ҷинсӣ)37,5 фоиз меистанд.

Ҳангоми пурсиш ҳамагӣ 27,5 фоиз кормандони тиб қайд намуданд, ки муассисаҳои тиббӣ бо доруҳои зарурӣ таъмин мебошанд ва ин ба аз байн рафтани системаи муттамаркази таъминот асоснок карда шуда, пастшавии сатҳи дастрасӣ, сифат ва истифодаи оқилонаи доруҳо ба назар мерасад.

Натиҷаҳои таққиқоти хоҷагиҳо нишон медиҳад, ки муроҷиат ба муассисаҳои тиббӣ дар сатҳи паст қарор дорад, масалан, соли охир 34 фоизи шахсони пурсидашуда (респондентҳо) умуман муроҷиат накардаанд ва 57 фоизи танҳо бо сабаби бемориҳои шадид муроҷиат намудаанд. 54 фоизи шахсони пурсидашуда кам муроҷиат намуданро бо пардохтҳои ғайрирасмӣ алоқаманд медонанд.

Бо вуҷуди фаъолона татбиқ шудани барномаи синамакконӣ, танҳо 64,6 фоизи шахсони пурсидашуда, ки кӯдаки то як сола доранд, ба тифлони худ то шашмоҳагӣ комилан шири сина медиҳанд.

Мубоҳисаҳо дар фокус-гурӯҳҳо ва мизҳои муддаввар нишон доданд, ки аз сабаби кам огоҳӣ доштан ва тасаввуроти таҳрифёфта оид ба фоидаи эмкунӣ, дар як қатор ҳолатҳо аҳолӣ аз эмкунии фарзандони худ даст мекашанд.

Тамокукашӣ омили хатарноки инкишофи бемориҳои ҷиддии узвҳои системаи дилу рагҳо, бемориҳои музмин ва саратони узвҳои нафаскашӣ мебошад. Гирифтори ба нашъамандӣ бемайлон боло рафта, ба саломатӣ ва бехатарии аҳолӣ таҳдид мекунад, зеро агар дар соли 1997 гирифторшавӣ ба нашъамандӣ 0.5 ба 100 ҳазор нафари аҳолиро ташкил дода бошад, пас соли 2005 тибқи маълумоти Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон ин адад то 22.2 зиёд шудааст. Натиҷаи таҳқиқоти Лоиҳаи Хазинаи Ҷопонии паст намудани сатҳи камбизоатҳ муайян намуд, ки 79 фоизи шахсони пурсидашуда зарари бадмастӣ, тамокукашӣ ва нашъамандиро медонанд, вале 40.2 фоизи шахсони пурсидашуда тамоку мекашанд, 18,4 фоизи машрубот 1.4 фоизи моддаҳои нашъаовар истеъмол мекунанд.

Дар даҳсолаҳои охир тамоюли зиёд шудани бемориҳои бо норасоии йод алоқаманд мушоҳида карда мешавад, ки бо истеъмоли нокифояи намаки йоднокшуда вобастагӣ дорад. Таҳқиқот муқаррар намуданд, ки

фақат 61,5 фоизи пурсидашудагон намаки йоднокшударо истеъмол мекунанд. гарчанде 80 фоизи шахсони пурсидашуда медонанд, ки истеъмоли намаки йоднокшуда инкишофи ҷоғарро (зоб) пешгирӣ менамояд.

Таҳқиқоти соҳаи солимии репродуктивӣ нишон доданд, ки бо вуҷуди огоҳии зиёди аҳолӣ (84 фоиз) оид ба сабабҳои инкишофи камхунӣ, суръати иллати мазкур дар байни занони ҳомиладор 80 фоизиро ташкил медиҳад. Ҳамчунин зиёд шудани миқдори таваллудҳоеро қайд кардан зарур аст, ки бе кӯмаки корманди баландихтисоси тиб анҷом меёбанд. Зиёда аз нисфи занони пурсидашудаи синни репродуктивӣ (54 фоиз) аз хизматрасонии муосири танзими оила истифода намебаранд. Камхунӣ, таваллудкунии хонагӣ ва фарогирии пасти воситаҳои пешгирикунандаи ҳамл омилҳое мебошанд, ки ба баланд шудани дараҷаи фавти модарон таъсир мерасонанд. Натиҷаҳои бадастомада бори дигар андешидани чораҳоро оид ба тағйир додани муносибат ва ахлоқи аҳолӣ ба масъалаи саломатии худ талаб менамоянд.

Натиҷаҳои таҳқиқот нишон доданд, ки фақат 18,9 фоизи шахсони пурсидашуда ақидаи зиндагии фаъолонаи ҷисмониро барои нигоҳ доштани тарзи ҳаёти солим эътироф менамоянд, гарчанде 80,1 фоизи шахсони пурсидашуда саломатиро манбаи пурқимати ҳаёти худ мешуморанд.

Қайд кардан зарур аст, ки бо вуҷудиислоҳоти соҳаи тандурустӣ аксарияти кормандони тиб (64,5 фоиз) ва аҳолӣ (83 фоиз) дар бораи ин дигаргуниҳо маълумоти кофӣ надоранд.

3. Масъалаҳои Хадамоти ташаккули тарзи ҳаёти солим

Дар сохтори Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи ислоҳоти гузарондашаванда барои ҳалли масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим шабакаи хадамоти ташаккули тарзи ҳаёти солим ташкил карда шудааст, ки бояд ҳамоҳангсозии фаъолияти муассисаҳоро дар соҳаи мустаҳкам намудани саломатӣ, маъракаҳои ҷамъиятию иттилоотӣ ва сафарбарии ҷамоатҳо амалӣ намояд, вале хадамоти мазкур дар ҳаҷми пурра фаъолият намекунад. Ин бо нарасидани кадрҳои ихтисоснок, ҳолати ғайриқаноатбахши биноҳо ва муҷаҳҳаз набудан бо таҷҳизоти зарурӣ, нокифоя будани маблағ барои нашри маводи иттилоотӣ, маблағгузории нобаробари хадамоти мазкур аз рӯи самтҳои афзалиятнок алоқаманд мебошад.

Номӯътадилии ҳаёти сиёсии солҳои 90-уми асри гузашта ба фаъолияти донишкадаҳои санъат ва таҳсилоти фарҳангӣ таъсир расонданд. Табиист, ки ин равандҳо умуман ба таври куллӣ дар ҳаёти мадании аҳолӣ инъикос гардид. Масалан, дар минтақаҳо китобхонаҳо, толорҳо, кинотеатр ва театрҳо, осорхонаҳо, муассисаҳои нашриявӣ ба таври пурра фаъолият намекунанд, ки бо сабабҳои субъективӣ ва объективӣ ба мисли нарасидани адабиёту китобҳо, кадрҳои ихтисоснок ва асбобҳои мусиқӣ, маҳдудият дар таъмини қувваи барқ, ҳолати ғайриқаноатбахши баъзе аз биноҳо асоснок карда мешавад. Омили муҳими дигар аз фаъолият бозмондани донишкадаҳои таҳсилоти маданӣ, махсусан кӯдакона мебошад. Мактабҳои

мусиқӣ, мактабҳои санъат, ки барои инкишофи мадании кӯдакон мусоидат менамоянд, тадриҷан ихтисоси худро дигар карда истодаанд. Нашри рӯзномаҳо, махсусан нашрияҳо дар соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи саломатӣ ба таври кофӣ намебошанд.

Вале бо вуҷуди андешидани чораҳои муайян аз тарафи бахши мазкур мушкилоти муайяне вуҷуд дорад, ки дар соҳаи маорифу маърифат монеаҳоро ба миён меорад, ба монанди маблағгузории нобаробари соҳаи маориф, нокифоя будани фонди китобхонаҳо, сайлонияти баланд ва нарасидани кадрҳои баландихтисоси омӯзгорӣ, ҳолати ғайриқаноатбахши бинои мактабҳо, мебелу таҷҳизоти кӯҳнашуда мебошанд. Ғайр аз ин, набудани базаи мувофиқи таълимию лабораторӣ, нарасидани китобҳои дарсии ба нақшаи нави таълимӣ мувофиқ мушоҳида карда мешавад. Нуқтаи дигари муҳим суст фаъолият доштан ё дар баъзе ҷойҳо умуман мавҷуд набудани хадамоти тандурустии мактаб, махсусан дар деҳот мебошад ва аз ин сабаб ҳоло муоинаи профилактикии хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ мунтазам гузаронида намешавад.

Барои иттилоотонии аҳолӣ воситаҳои ахбори умум нақши муҳим доранд, ки аз тарафи Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон сарпарастӣ карда мешаванд. Бо вуҷуди он ки барномаҳои махсуси "Мадади Сино", "Таваҷҷӯҳ", "Тарзи ҳаёти солим" дар шабакаҳои телевизиони тоҷик ташкил карда шудаанд, инъикоси масъалаҳои тартиби тарзи ҳаёти солим беҳбудиро металабад.

Дар баробари ин дар масъалаҳои тартиби тарзи ҳаёти солим дар байни аҳолӣ сектори давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва ҷомеаҳои шаҳрвандӣ саҳми муҳим гузошта метавонанд.

Ташкилотҳои байнамилалӣ фаъолияти худро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ намуда, дар тартиби ташаккули тарзи ҳаёти солим дар байни аҳолӣ саҳми назарраси худро мегузоранд, вале кори мазкур берун аз ҳамоҳангсозӣ ва муносибати ягона бо сохторҳои мувофиқи Вазорати тандурустӣ сурат мегирад.

Ҳамин тариқ, натиҷаҳои таҳлили системавӣ фаъолияти нокифояи соҳаи тартиби тарзи ҳаёти солимро аз сабаби набудани ҳамоҳангсозии умумӣ, муносибати нокифояи байнисохторӣ дар ҳалли масъалаҳои саломатӣ ва фаъолнокии пасти воситаҳои ахбори умум нишон медиҳанд.

4. Мақсаду вазифаҳои Барнома

Мақсади барнома- ташаккули муносибати нави шаҳрвандон ба саломатӣ, тавассути татбиқи принсипҳои тарзи ҳаёти солим.

- дар шаҳрвандон ташаккул додани ахлоқу тарбияи ҳаёти солим;
- такмили системаи тайёркунӣ, азнавтайёркунӣ ва баланд бардоштани ихтисоси мутахассисони соҳаҳои гуногун оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- таъмини мушоирати фаъолияти ҳарчи бештар имконпазири илмию методӣ барои ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- таҳия ва татбиқи барномаҳои самараноки минтақавӣ оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим, такмил додани сохтор ва фароҳам овардани

заминаи зарурии моддию техникии ташкилотҳое, ки фаъолияти ташаккули тарзи ҳаёти солимро амалӣ менамоянд;

- таъсиси системаи доимоамалкунандаи иттилоот ва таълими аҳолӣ оид ба масъалаҳои нигоҳдорӣ ва мустаҳкам намудани саломатӣ;

- баланд бардоштани самаранокӣ ва ривоҷ додани кори шабакаҳои муассисаҳои амалкунандае, ки бо ташаккули тарзи ҳаёти солим машғул мебошанд;

- таъсис ва такмили системаи расондани кӯмаки равоншиносӣ (психологӣ) ба аҳолӣ;

- таъсиси шӯрои байниидоравии ҳамоҳангсозии ташаккули тарзи ҳаёти солими аҳолӣ барои муттаҳид намудани нерӯи бахши давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва ҷамоатҳои шаҳрвандӣ оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим, такмили механизмҳои ҳамоҳангсозии ҳуқуқӣ ва меъёрии соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷамъият барои таъмини имконияти интихоби ахлоқи солим.

5. Принсипҳои роҳбарикунандаи Барнома

Барномаи мазкур дар доираи Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2012, Барномаи миллии рушд барои солҳои 2007-2015, Стратегияи миллии солимии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2020, ҳуҷҷати стратегии Ташкилоти умумиҷаҳонии тандурустӣ "Саломатӣ барои ҳама дар садсолаи 21-ум" таҳия шудааст. Он ба баланд бардоштани сатҳи иттилоотонии аҳолӣ, таҷйир додани рафтор, барҳам додани монеаҳо дар байни мардуми аз ҳама камбизоат, занони синни репродуктивӣ, модарону кӯдакон ва сафарбар намудани ҷомеаҳо, пурзӯр намудани ҳамкории байниидоравӣ, таъсиси хадамоти боэътимоди ташаккули тарзи ҳаёти солим, беҳтар намудани дастрасӣ ба иттилоот ва хизматрасонии тиббӣ равона карда шудааст.

Барнома дарозмӯҳлат буда, принсипҳои асосии зеринро пешбинӣ менамояд:

1) Таваҷҷӯҳ ба татбиқи амалӣ. Ҳамоҳангсозии фаъолияти ҳамаи сохторҳои дахлдори Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сатҳи миллии таъмини муносибати байниидоравӣ ба ҳалли масъалаҳои тандурустии ҷомеа, аз ҷумла иштироки ҷомеа дар ҳалли масъалаҳои саломатӣ; пурзӯр намудани шарикии мақомоти идоракунии давлатӣ ва худидоракунии маҳаллӣ, ташкилотҳои байналмилалӣ ва ғайридавлатӣ, ҷамъиятӣ ва ҷомеаҳои маҳаллӣ, бахши хусусии тандурустӣ дар марҳилаҳои таҳия ва татбиқ, мониторинг ва арзёбии натиҷаҳои татбиқи Барнома.

2) Риояи ҳуқуқҳо барои ҳифзи саломатӣ. Ҳуқуқ ба саломатӣ - ин ҳуқуқи ҳар як инсон ба дараҷаи баландтарини солимии ҷисмонӣ ва рӯҳӣ мебошад (моддаи 12 Аҳдномаи (пакт) байналмилалӣ оид ба ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва маданӣ). Ҳуқуқ ба ҳифзи саломатӣ чораҳоеро пешбинӣ менамояд, ки ба баратарф намудани сабабҳои носолимӣ равона карда шудаанд, аз ҷумла:

- ғамхорӣ дар ҳаққи модарону кӯдакон;

- пешгирии бемориҳои сироятӣ;
- пешгирии бемориҳои касбӣ ва ҳодисаҳои нохуш;
- гирифтани иттилооти эътимодбахш оид ба тарзи ҳаёти солим ва баланд бардоштани масъулияти шахсҳ барои саломатии худ;
- таъмини шароит барои баланд бардоштани фаъолнокии ҷисмонии аҳолӣ;
- пешгирии бемориҳои бо ғизо алоқаманд;
- пешгири ифлосшавии муҳити зист;
- назорати санитарии сифати ғизо, обтаъминкунӣ;
- пешгирии одатҳои зараровар ва рафторҳои хатарноки таваккалӣ.

3) Адолати хизматрасонии тиббӣ. Одилона тақсим намудани захираҳои тандурустӣ дар минтақаҳои мамлакат ва имконияти аз тарафи шаҳрвандон гирифтани иттилооти эътимодбахш оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим.

4) Равона намудани таваҷҷӯҳ ба гурӯҳҳои осебпазири иҷтимоии аҳолӣ. Таъмин намудани дастрасӣ ба хизматрасонии тандурустӣ барои гурӯҳҳои осебпазири иҷтимоии аҳолӣ, барҳам додани системаи поймолкунандаи ҳуқуқи ақидаҳо (стереотипҳо) ва фаъолияти ҷамъиятӣ (таҳқир, стигматизатсия, зӯроварӣ).

5) Муносибати гуногунҷабҳа ба ҳалли масъалаҳои саломатӣ. Муносибати гуногунҷабҳа бо иштироки ташкилотҳои давлатӣ ва ғайридавлатии ҳамаи сатҳҳо, ташкилотҳои дар ҷамоатҳо фаъолияткунанда, ташкилотҳои динӣ, фондҳо, клубҳо, намояндагони бахши хусусӣ ва муассисаҳои молиявӣ оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим.

6) Ҷалб намудан ва иштироки ҷомеаҳо дар масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим. Зарурияти барқарор намудани муносибатҳои шарикӣ байни ҳукумат ва ҷомеаҳои маҳаллӣ дар соҳаи банақшагирӣ, амалӣ кардан ва ба ҳаёт татбиқ намудани масъалаҳои дахлдори ташаккули тарзи ҳаёти солим.

7) Баробарии гендерӣ ва муносибатҳои бо он асосёфта. Барнома ба принсипи баробарии гендерӣ такя намуда, муносибати гендериеро ба кор мебарад, ки он ҳама гуна чорабинии ба нақша даровардашударо аз нуқтаи назари таъсири вай ба мардону занон, аз ҷумла қонунгузорӣ, стратегия ва барномаҳо дар тамоми соҳаҳо ва сатҳҳо арзёбӣ мекунад.

8) Муносибати компаративҳ дар кори ташаккули тарзи ҳаёти солим Барнома ба муносибати компаративӣ такя менамояд, яъне бо дарназардошти хусусиятҳои таърихан шаклгирифтаи маҳаллӣ, анъана ва урфу одатҳое, ки бо тарзи ҳаёти аҳолӣ алоқаманд мебошанд. Ин барои фаъолияти мустақилонаи марказҳои ноҳиявӣ воситаи ҳавасмандгардонӣ мешавад.

6. Ташаккули Барнома ва фаъолияти афзалиятнок

Роҳ барии умумӣ ва ҳамоҳангсозии "Барномаи миллии ташаккули тарзи ҳаёти солим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2015" аз тарафи муовини Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бахши иҷтимоиро

сарпарастӣ менамояд, амалӣ карда мешавад. Барномаро Вазорати тандурстии Ҷумҳурии Тоҷикистон татбиқ менамояд, ки ба он салоҳияти ҳамоҳангсозии Барнома аз рӯи чорабиниҳое, ки иҷрои онҳо ба салоҳияти дигар вазорату идораҳо вогузор шудааст, дода мешавад.

Дар сатҳҳои вилоятӣ, шаҳрӣ ва ноҳиявӣ ҳамоҳангсозони Барнома муовинони раиси Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳо, шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳо мебошанд, ки соҳаи тандурустиро назорат мекунанд. Муовинони ҳамоҳангсозон сардорони раёсат ва мудирони шӯъбаҳо/бахшҳои тандурустии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ мебошанд.

Барои татбиқи самтҳои асосии стратегӣ марказҳо оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим дар сатҳҳои ҷумҳуриявӣ, вилоятӣ, шаҳрӣ ва ноҳиявӣ ташкил карда шудаанд.

Барои ҳамоҳангсозӣ, мониторинг ва арзёбии татбиқи Барнома шӯроҳои байниидоравии ҳамоҳангсозӣ оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим дар сатҳҳои ҷумҳуриявӣ, вилоятӣ, шаҳрӣ ва ноҳиявӣ ташкил карда мешаванд.

Барои татбиқи Барномаи мазкур ҷалб намудани Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳури Тоҷикистон, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агенти назорати маводи нашъаовари назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон талаб карда мешавад.

Иҷрои "Барномаи миллии ташаккули тарзи ҳаёти солим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2020" бо дастгирии ташкилотҳои байналмилалӣ амалӣ карда мешавад.

7. Фаъолияти афзалиятнок

Вазифаи 1. Дар шаҳрвандон ташаккул додани ахлоқи ҳамида ва тарбияи солим:

- таҳия ва татбиқи барномаҳои иттилоотию маърифатӣ ва мавод оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- таҳияи механизмҳои пешниҳод намудани иттилоот оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- мустаҳкам намудан нерӯи ташкилии марказҳо ва кабинетҳои ноҳиявии ташаккули тарзи ҳаёти солим бо ҷалби кормандони кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ ва пешвоёни ҷомеаҳо;
- баланд бардоштани нақши марказҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим барои тавсеа ва расонидани иттилоот оид ба тарзи ҳаёти солим.

Вазифаи 2. Баланд бардоштани нерӯи мутахассисони соҳаҳои гуногун оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим бо роҳи фароҳам

овардани системаи тайёркунӣ, азнавтайёркунӣ ва баланд бардоштани ихтисос:

- инкишофи ташкилоти сохтории шӯъбаи барномаҳои маъмурии Маркази ҷумҳуриявии ташаккули тарзи ҳаёти солим оид ба омӯзиши масъалаҳои татбиқи тарзи ҳаёти солим дар муассисахои таълимӣ;
- таъсиси системаи ҷумҳуриявии тайёр намудани омӯзгорон оид ба масъалаҳои тарзи солими ҳаёт;
- такмили барномаҳои таълимӣ барои омодагии заминавию муттасили мутахассисон оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- таҳлили мунтазам, такмил додан ва баррасии барномаҳои мусассисаҳои томактабӣ, мактабҳои таҳсилоти умумӣ, таълимгоҳҳои миёна ва олҳ оид ба тарзи ҳаёти солим;
- дар барномаҳои таълимии то ва баъдидипломии кормандони тиб татбиқ намудани масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим.

Вазифаи 3. Таъмини заминаи муошриати харчҳ бештар имконпазири илмию методҳ оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим:

- ҳамоҳангсозии таҳқиқот дар байни аҳолӣ ва гурӯҳҳои мақсаднок оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- татбиқу такмили меъёрҳои баҳодиҳӣ ва индикаторҳои мониторинги раванди ташаккули тарзи ҳаёти солим дар зерсохторҳои дахлдори муассисаҳо ва вазорату идораҳо;
- таҳия ва татбиқи муносибатҳои муосири кор бо ҷомеаҳо оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим ва диққат додан ба омилҳои нисбатан зоҳиршавандаи хатар дар тарзи ҳаёт ва муҳити зист;
- ташкил намудан ва гузарондани конфронсҳои ҷумҳуриявӣ ва минтақавии илмию амалӣ, семинарҳо, ҷаласаҳо, нишастҳои матбуотӣ, мубоҳисаҳо, аксияҳо, озмунҳо, викторинаҳо оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим.

Вазифаи 4. Такмили Сохтор ва таъсиси заминаи моддию техникии ташкилотҳо:

- дар сохтори дастгоҳи марказии Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил намудани шӯъба/вазифа оид ба тандурустии ҷамъиятӣ, маркетинги иҷтимоӣ;
- инкишоф ва таҳкими хадамоти ташаккули тарзи ҳаёти солим бо роҳи маблағгузории мувофиқ, рушди захираҳои кадрҳ ва мустаҳкам намудани заминаи моддию техникӣ;
- таъсиси марказҳои захиравӣ дар назди марказҳои вилоятии ташаккули тарзи ҳаёти солим, пурзӯр намудани фаъолият ва инкишофи системаи иттилоотии онҳо;
- такмили фаъолияти системаи иттилоотии Маркази ҷумҳуриявии ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- таъсиси махзани маълумот барои ба аҳолӣ таъсир расондани иттилоот доир ба ташаккули тарзи ҳаёти солим;

Вазифаи 5. Таъсиси системаи доимамалкунандаи иттилоот ва омӯзиши аҳолӣ оид ба масъалаҳои нигоҳдорӣ ва таҳкими саломатӣ:

- таъмини дастрасии баробар ба иттилооти мувофиқ оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- таҳия ва нашри маводи айёнӣ, иттилоотию маърифатӣ оид ба ҷанбаҳои гуногуни тарзи ҳаёти солим, пешгирии бемориҳо ва таҳкими саломатӣ;
- таҳия ва ҷорӣ намудани барномаи тайёр кардани рӯзноманигорон оид ба инъикоси масъалаҳои мушкилоти ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- ташкили барномаҳои мунтазами телевизионӣ, гузоришҳои радиоӣ, чоп ва нашри фаслҳои мунтазам дар рӯзномаву маҷаллаҳо, аз ҷумла сайтҳои интернетӣ оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим;

Вазифаи 6. Баланд бардоштани самаранокии кори мусассисаҳои фаъолияткунанда ва инкишофи шабакаи муассисаҳои мавҷудае, ки ба ташаккули тарзи ҳаёти солим машғул мебошанд:

- пурзӯр ва васеъ намудани нақши кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ дар кори тарзи ҳаёти солим ва ҳамбастагии функсионалӣ бо марказҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим, инчунин аҳолӣ/ҷомеаҳо дар соҳаи тартиби ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- инкишофи ҳамкорӣ байни марказҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим, кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ, мактаб ва оила оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим;
- гузарондани мониторинги мунтазами рушди Барнома ва кори муассисаҳои дахлдори вазорату идораҳо, ки фаъолияти тартиби ташаккули тарзи ҳаёти солимро амалӣ менамоянд;

Вазифаи 7. Таъсис ва такмили системаи расондани кӯмаки равоншиносӣ (психологӣ) ба аҳолӣ:

- ҷорӣ намудани барномаи тайёркунии то ва баъдидипломии мутахассисоне, ки ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим машғуланд ва дохил намудани масъалаҳои расондани дастгирии равоншиносӣ ба аҳолӣ;
- дар заминаи донишгоҳ ва донишкадаҳои ҷумҳурӣ тайёр намудани мутахассисони равоншинос.

Вазифаи 8. Таъсиси шӯрои байниидоравии ҳамоҳангсозии ташаккули тарзи ҳаёти солими аҳолӣ барои муттаҳид намудани нерӯҳои бахши давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим:

- таъсиси шӯрои байниидоравии ҳамоҳангсозӣ оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим, ҳамоҳангсозии фаъолият ва захираҳои вазоратҳо, идораҳо, ташкилоту корхона ва муассисаҳои мамлакат;
- пурзӯр намудани нақши Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳамоҳангсозии фаъолияти дигар сохторҳо, мақомоти

ҳокимияти давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ, ташкилотҳо/донорҳо дар соҳаи ҳифз ва таҳкими саломатӣ;

- инкишоф ва дастгирии шарикӣ бо ташкилотҳои байналмилалӣ, ҷалби донорҳо ва сармоягузорон оид ба татбиқи технологияю таҷрибаҳои нав дар соҳаи тарзи ҳаёти солим;

- дастгирии фаъолияти ташкилотҳои ҷамъиятӣ дар гузарондани тарҷиби ташаккули тарзи ҳаёти солим.

Вазифаи 9. Такмили механизмҳои ҳамоқангсозии ҳуқуқҳ ва меъёрии соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷамъият барои таъмин намудани имконияти интихоби рафтори солим:

- мустаҳкам намудани қонунгузорӣ, баррасии заминаи меъёрии ҳуқуқии хадамоти ташаккули тарзи ҳаёти солим;

8. Системаи иттилоотӣ

Системаи иттилоотӣ идоракунӣ, мониторинг ва арзёбии иҷрои Барномаро дар ҳамаи сатҳҳо бо маълумоти зарурии оморӣ таъмин мекунад.

Принсипи асосии ташаккули системаи иттилоотӣ дар тамоми қаламрави ҷумҳурӣ истифода бурдани ҳуҷҷатгузории ягонаи баҳисобгирию ҳисоботдиҳиро оид ба тартиби ташаккули тарзи ҳаёти солим пешбинӣ менамояд:

- дафтари бақайдгирии корҳои санитарию маърифатӣ - ш. №38;

- шакли ҳисоботдиҳии муассисаҳои тиббӣ оид ба тартиби ташаккули тарзи ҳаёти солим-ш. № 23;

Дар рафти татбиқи Барнома таҳия ва амалӣ намудани дигар стандартҳо барои бақайдгирӣ ва ҳисоботдиҳии фаъолияти бахши давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва ҷомеаҳои шаҳрвандӣ оид ба ташаккули тарзи хаёти солим пешбинӣ шудааст.

Барои арзёбии натиҷаҳои ҷорӣ рафти татбиқи барнома дар Шӯрои байниидоравии ҳамоҳангсозӣ ва Шӯрои директорон муҳокима мегардад. Барои мубодилаи таҷрибаи кории минтақаҳои гуногун семинарҳо, мизҳои мудаввар ва конфронсҳои илмию амалӣ бо истифодаи системаи иттилоотии Маркази ҷумҳуриявии ташаккули тарзи ҳаёти солим гузаронда мешаванд.

9. Маниторинг ва арзёбӣ

Бо мақсади таъмин намудани татбиқи самараноки Барнома ва бомуваффақият иҷро намудани вазифаҳои гузоштаршуда мониторинг ва арзёбии мунтазам гузаронда мешаванд. Барои таъмини намуди мазкури фаъолият дар дохили Шӯрои байниидоравии ҳамоҳангсозӣ гурӯҳи мониторинг ташкил карда мешавад, ки ба ҳайати он намояндагони вазорат, идора ва ташкилотҳои дахлдор шомил карда мешаванд. Ҳамаи масъалаҳои фаъолияти иттилоотию маърифатии ташаккули тарзи ҳаёти солимро Вазорати тандурустӣ амалӣ мегардонад.

Таъмини арзёбии мустақил, шаффофияти диққат додан ба раванд ва натиҷаҳ о бо ҷалби экспертҳ ои мустақил, такя намудан ба ҳисоботи амалишуда ва таҳқиқоти махсус гузарондашуда иҷро мегардад. Назорат ва арзёбҳ дар асоси нишондиҳандаҳои тасдиқшуда гузаронида мешаванд.

Мониторпнг ва арзёбии Барнома бемайлон ва доимӣ дар шакли ҳисоботи солона амалӣ карда мешавад. Баҳ одиҳӣ як маротиба дар панҷ сол - солҳои 2015 ва 2020 гузаронда мешавад.

Ҳисобот оид ба мониторинг бо арзёбии фаъолияти дар доираи он ба дастомада ва пешниҳодҳ о оид ба такмили раванди инкишоф аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва шарикони дахлдор муҳокима карда мешавад.

10. Сафарбарии шарикон

Маркази ҷумҳуриявии ташаккули тарзи ҳаёти солим, дигар марказҳои ҷумҳуриявии Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон (эмтаъминкунӣ, клиникии эндокринологӣ, клиникии бемориҳои кардиологӣ, клиникии ортопедия ва осебшиносӣ, клиникии бемориҳои касбӣ, клиникии наркологӣ ба номи профессор М.Ғ.Ғуломов, пешгирӣ ва мубориза бар зндди СПИД, бар зидди бемориҳои сил, мубориза бар зидди бемориҳои тропикӣ, миллии солимии репродуктивӣ, илмии хун, илмии саратоншиносӣ, Пажӯҳишгоҳи илмию таҳқиқотии тибби профилактикии Тоҷикистон) ва дигар хадамоти тандурустӣ бо муттаҳид намудани саъю кӯшиши бахши давлатӣ, ташкилотҳои байналмилалӣ ва ҷамъиятӣ, инчунин мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва ҷомеаҳои шаҳрвандӣ дар асоси иттиҳод ва шарикӣ дар доираи барномаҳои амалишаванда ва дурнамои соҳаи ҳифзи саломатии аҳолӣ татбиқи сиёсати ташаккули тарзи ҳаёти солимро дар ҷумҳурӣ таъмин менамоянд.

Ҳамоҳангсозии иҷрои ҷузъҳои иттилоотию маърифатии Баномаҳои миллӣ дар доираи ҳифзи саломатии аҳолӣ ба зиммаи Маркази ҷумҳуриявии ташаккули тарзи ҳаёти солими Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон вогузор мегардад.

11. Фасли иқтисодӣ

Барои татбиқи Барнома, харидани воситаҳои техникӣ - нақлиёт, таҷҳизоту дастгоҳҳо барои тартиби ташаккули тарзи ҳаёти солим дар байни аҳолӣ, инчунин нашри маводи иттилоотию маърифатӣ, хароҷотҳо барои гузарондани корҳои иттилоотию маърифати, ташкилию методӣ ва машваратӣ маблағ зарур мебошад.

Барнома аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар доираи маблағҳои ҳамасола пешбинишудаи буҷети давлатӣ маблағгузорӣ карда,мешавад. Барои рушди бомуваффақият ва татбиқи барнома дастгирии молиявӣ ва техникии ташкилотҳои байналмилалӣ зарур аст. Вазорату идораҳои дахлдор ҳангоми таҳияи нақшаи татбиқи барномаи мазкур дар доираи маблағҳои ҳамасола пешбинишудаи буҷети давлатӣ хароҷоти онро ба нақша мегиранд.

Замимаи 1
Барномаи миллии ташаккули тарзи
ҳаёти солим дар Ҷумҳурии Тоҷикистон
барои солҳои 2011-2020

Нақшаи татбиқи Барнома

№	Номгӯи чорабиниҳо	Масъулон	Мӯҳлат
1	Инкишоф ва такмили барномаҳои иттилоотию маърифатӣ (дастурҳои таълимӣ, тавсияҳои методӣ, дастурҳо ва ғайра) ва мавод (буклетҳо, варақаҳо, китобчаҳо, овезаҳо, билбордҳо, маводи аудио ва видеоӣ, наворҳои видеоӣ ва ғайра), ҳамчунин назорати пурзӯр намудани нақши воситаҳои ахбори омма (барномаҳои телевизиону радиоӣ, рӯзномаҳо, маҷаллаҳо, воситаҳои электронӣ) оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	Солҳои 2011-2020
2	Тақ ия ва такмили механизмҳо (шӯрои ҳифзи саломатии аҳолӣ, шӯрои маҳаллаҳо ва Ассотсиатсияи волидайну омӯзгорон), пешниҳод намудани иттилоот оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим дар сатҳи ҷамоатҳо	Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	Солҳои 2011-2020
3	Тақ кими нерӯи техникӣ ва захираҳои марказҳои ноҳиявӣ ва ташкилии утоққои ташаккули тарзи ҳаёти солим бо ҷалби маблағҳои буҷети давлатӣ ва донорҳо	мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	Солҳои 2011-2012
4	Пурзӯр намудани нерӯи техникӣ ва кадрии кормандони системаи тандурустӣ, маориф, намояндагони ҷавонон, дин ва васоити ахбори омма дар тавсеа ва расонидани иттилоот оид ба тарзи ҳаёти солим	Вазорати маориф, Вазорати тандурустӣ, Вазорати фарҳанг, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	Солҳои 2011-2012
5	Дар заминаи Донишкадаи баъдидипломии такмили ихтисоси кормандони тиб таъсис додани системаи тайёр намудани мутахассисон оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим	Вазорати маориф, Вазорати тандурустӣ, Вазорати фарҳанг	солҳои 2011-2012
6	Такмили барномаҳои заминавӣ ва уттасили мутахассисон оид	Вазорати маориф, Вазорати тандурустӣ, мақомоти	Солҳои

	ба таълимӣ барои тайёрии масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим	маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	2011-2020
7	Таҳлили мунтазам, такмил ва баррасии барномаҳо барои муассисаҳои томактабӣ, мактабҳои таҳсилоти умумӣ, таълимгоххои миёна ва олӣ оид ба тарзи ҳаёти солим	Вазорати маориф, Вазорати тандурустӣ	Солҳои 2011-2020
8	Таъсиси махзани стратегии ягонаи маълумот дар бораи натиҷаҳои таҳқиқоти аҳолӣ ва солим оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти гурӯҳҳои мақсаднок	Маркази таҳқиқоти назди Президенти ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҶТ, Вазорати адлияи ҶТ	Солҳои 2011-2013
9	Таъсиси Шӯрои байниидоравии ҳамоҳангсозӣ оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳ аёти солим барои ҳамоҳангсозии фаъолият ва захираҳои вазорату идораҳо, ташкилотҳо, корхонаҳо, муассисаҳо	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати фарҳангиҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	Соли 2011
10	Таъсиси механизми татбиқи ҷузъҳои иттилоотию маърифатии Барномаи миллӣ дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳолӣ	Шӯрои ҳ амоҳ ангсозӣ оид ба таблиғи ташаккули тарзи ҳаёти солим	солҳои 2011-2013
11	Ҷорӣ намудан ва такмил додани меъёрҳои арзёбӣ ва индика-торҳои мониторинги равандҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим дар вазорату идораҳо дар зерсохторҳои дахлдори онҳо	Шӯрои ҳ амоҳ ангсозӣ оид ба табличи ташаккули тарзи ҳаёти солим	солҳои 2011-2012
12	Такмил додан ва пурзӯр намудани муносибатҳои методии кор бо аҳолӣ оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим, муҳити зист ва диққат додан ба омилҳои нисбатан зоҳиршавандаи хатар дар тарзи ҳаёт	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати фарҳангиҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2020
13	Ташкил ва доир намудани конфронсҳои ҷумҳуриявӣ ва минтақавии илмию амалӣ, конференсияҳо, мубоҳисаҳо, нишастҳои матбуотӣ, иқдомҳо, озмунҳо, викторинаҳо, семинарҳо, ҷаласаҳо оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим	Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати фарҳангиҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи ичти-моии аҳолии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии маводи	солҳои 2011-2020

		нашъаовари назди Президенти ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	
14	Таъсиси марказҳои захиравӣ дар назди марказҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим, пурзӯр намудани фаъолият ва инкишофи системаи иттилоотии онҳо	Вазорати тандурустии ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2013
15	Такмили фаъолияти системаи иттилоотии Маркази ҷумҳуриявии ташаккули тарзи ҳаёти солим	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати фарҳангиҶТ	солҳои 2011-2020
16	Таъсиси махзани маълумот оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим	Маркази тах қиқоти стратегии назди Президенти ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати фарҳангиҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи ичти-моии аҳолии ҶТ, Вазорати адлияи ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Агентии маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ	солҳои 2011-2013
17	Таъмини дастрасии баробари аҳолӣ ба иттилооти мувофиқ оид ба ташаккули тарзи ҳ аёти солим бо истифода аз шаклҳои гуногуни расондани иттилоот	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи ичти-моии аҳолии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2020
18	Тах ия, нашр ва чопи маводи иттилоотию маърифатҳ оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим, пешгирии бемориҳо ва таҳкими саломатӣ	Вазорати тандурустии ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2020
19	Таъсис ва такмили барномах ои тайёр намудани рӯзномани-горон оид ба инъикоси масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2020
20	Таъсис ва такмили барномах ои мунтазами телевизион, радио, нашрияҳо ва гӯшаҳои рӯзномаву маҷаллаҳо, инчунин сомонаҳои интернетӣ оид ба масъалах ои ташаккули тарзи ҳаёти солим	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2020
21	Пурзӯр ва васеъ намудани нақши муттаҳидкунандагии кӯмаки аввалияи тиббии санитарӣ ва марказҳ ои ташаккули	Вазорати тандурустии ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	соли 2011

	тарзи ҳ аёти солим дар тартиби тарзи ҳаёти солим		
22	Гузарондани мониторинги мунтазами барномаҳо ва кори вазорату идораҳое, ки ташаккули тарзи ҳаёти солимро тартиб менамоянд	Шӯрои ҳамоҳ ангсозӣ оид ба таблиҷи ташаккули тарзи ҳаёти солим	солҳои 2011-2020
23	Дар барномаи тайёрии то ва баъдидипломии мутахассисоне, ки ба ташаккули тарзи ҳаёти солим машғул мебошанд, ҷорӣ намудани масъалаи равоншиносии (психологии) аҳолӣ	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ	солҳои 2011-2020
24	Инкишоф додан ва дастгирии ҳамкорӣ бо ташкилоти байналмилалӣ, ҷалби донорҳо, инвеститсияҳо оид ба ҷорӣ намудани технология ва таҷриба дар соҳ аи ташахкули тарзи ҳ аёти солим	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷти-моии аҳолии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2020
25	Дастгирии фаъолияти ташкилотҳ ои ҷамъиятӣ дар тартиби ташаккули тарзи хаёти солим	Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷти-моии аҳолии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2020
26	Таҳ кими қонунгузорӣ, заминаи меъёрии ҳуқуқии хадамоти ташаккули тарзи ҳаёти солим	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати адлияи ҶТ	солҳои 2011-2020
27	Таҳ ияи Барномаи ғизои солим ва фаъолнокии ҷисмонӣ	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Академияи илмҳои ҶТ	соли 2011
28	Таҳ ияи санадҳои меъёрии ҳ уқуқӣ дар соҳаи беҳбуди сифати маҳсулоти озуқаворӣ мутобиқи талаботи байналмилалӣ ва тавсеаи меъёрҳои ғизои хушсифату оқилона дар байни аҳолӣ	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Академияи илмҳои ҶТ	солҳои 2011-2012
29	Амали намудани тадбирҳои дахлдоре, ки барои риояи прин-сипҳои гигиенаи маҳсулоти озуқаворӣ аз истеҳсол то истеъ-	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Вазорати	солҳои 2011-2012

	мол равона шудааст (паст намудани дараҷаи ифлосшавии маҳ сулоти озуқаворӣ аз микробҳо ва моддаҳои кимиёвӣ, истифодаи стандартҳои мутобиқ аз ҷониби тамоми бахшҳое, ки барои истеҳ сол ва фурӯши маҳсулоти озуқаворӣ масъул мебошанд)	маорифи ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Академияи илмҳои ҶТ	
30	Кам намудани дараҷаи нокифоягии йод ҳамчун проблемаи тандурустии ҷомеа зимни истеҳ сол ва таъмини аҳолии тамоми минтақаҳо бо намаки йодноккардашудаи истеъмолӣ	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Академияи илмҳои ҶТ	соли 2011
31	Паст намудани дараҷаи камхунӣ аз норасоии оҳан ҳамчун масъалаи тандурустии ҷомеа зимни истеҳсол ва таъмини аҳолӣ бо орди аз минералҳои оҳан ғизоноккадашуда	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Академияи илмҳои ҶТ	солҳои 2011-2015
32	Ташкили системаи мониторинг ва таҳияи тадбирҳо оид ба амалӣ намудани стратегияи глобалии Ташкилоти умумиҷаҳо-нии тандурустӣ ҷиҳати беҳбуди синамаконӣ дар Ҷумҳ урии Тоҷикистон	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Академияи илмҳои ҶТ	солҳои 2011-2020
33	Таъмини шароит барои анҷом додани назорат ва сифати безарарии маҳсулот ва ашёи хоми озуқаворӣ, аз ҷумла ташкили озмоишгоҳи бо дастгоҳҳои замонавӣ муҷаҳҳаз	Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ	солҳои 2011-2013
34	Ташкили сабади ҳадди ақали озуқаворӣ дар Ҷумҳ урии Тоҷикистон	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Академияи илмҳои ҶТ	солҳои 2011-2013
35	Ташкили системаи барномаҳ ои маърифатӣ барои табличҷи донишҳои муосири ғизоистеъмолкунӣ ва пешгирии бемориҳои вобаста ба озуқаворӣ, омӯзиши мутахассисон дар соҳ аи мазкур	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Корпоратсияи саноати озуқа ва боҷу токпарварии "Хӯрокворҳ"-и ҶТ,	солҳои 2011-2013

		Академияи илмҳои ҶТ	
36	Таҳ ия ва татбиқи механизмҳои идоракунӣ ва ҳамоҳангсозии фаъолияти вазорату идораҳои гуногун дар рушди тарбияи ҷисмонӣ	Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2013
37	Таъмини эҳтиёҷоти минтақаҳои алоҳида ба кадрҳ о, кормандони соҳаи варзиш, бозомӯзӣ ва тайёр намудани онҳо	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	соли 2015
38	Такмили барномаҳои заминавии томактабӣ, мактабӣ ва донишҷӯён оид ба тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2020
39	Таъмини аҳолӣ бо иттилооти зарурӣ оид ба манфиати тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш барои саломатӣ	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2020
40	Рушди барномаҳо оид ба ташкили фароғат ва истироҳати аҳолӣ, минтақаҳои истироҳат ва туризм, инчунин таҳкими заминаи моддию техникии онҳо	Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2013
41	Фароҳам овардани шароит барои аз ҷониби кӯдакони синни томактабӣ ва мактаббачагон иҷро намудани ҳаҷми аз ҷиҳати илмӣ асоснокшудаи ҳаракатҳ ои фаъол	Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2015
42	Ба тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш ҷалб намудани аҳолии аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазир, таъмини шароит барои машғул шудани маъюбон, гурӯҳҳои камбизоат ва бекорон ба тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш, таъсиси муассисаҳои махсуси варзишӣ барои шахсони дорои имкониятҳои маҳдуд	Вазорати маорифи ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2015
43	Таъсиси снстемаи назорати тиббии шахсоне, ки бо тарбияи ҷисмонӣ, солимгардонӣ ва варзиш машғул мебошанд	Вазорати тандурустии ҶТ	солҳои 2011-2015
44	Таҳ ия ва ҷорӣ намудани барномаҳо оид ба кам намудани зараре, ки тавассути нушокиҳ ои спиртӣ расонида шуда, ба стратегияи Хартияи Европоӣ оид ба майзадагҳ нигаронида	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маорифи ҶТ, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҶТ, Агентии маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ,	солҳои 2011-2015

	шудааст	мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	
45	Таҳ ия ва тасдиқи санадҳ ои меъёрии ҳ уқуқие, ки тартиби воридоти қонунӣ, истеҳ сол ва фурӯши нӯшокиҳ ои спиртиро таъмин ва барои қонуншиканӣ масъулиятро муқаррар менамоянд	Вазорати адлияи ҶТ, Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Хадамоти гумруки назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2015
46	Ҷорӣ намудани тадбирҳои қонунгузорӣ оид ба маҳдуд сохтани дастрасии маҳсулоти спиртӣ барои шахсоне, ки ба синни 18 нарасидаанд	Вазорати адлияи ҶТ, Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2015
47	Манъи рекламаҳои нӯшокиҳои спиртӣ ва маҳсулоти тамоку	Вазорати адлияи ҶТ, Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2015
48	Тақвияти ҷазое, ки барои пешгирии идоракунии нақлиёт дар ҳолати мастӣ равона шудааст, рушду такмили тадбирҳо оид ба беҳбудии вазъ вобаста ба истеъмоли воситаҳ ои нашъадор	Вазорати адлияи ҶТ, Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2015
49	Ташаккули мавқеи муайян дар байни аҳолӣ, махсусан ҷавонон барои паст намудани эҳтиёҷот ба нӯшокиҳои спиртӣ	Вазорати адлияи ҶТ, Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии	солҳои 2011-2015

		назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	
50	Доир намудани чорабиниҳои маърифатӣ дар байни мутахассисон ва намояндагони воситаҳои ахбори омма, инчунин гурӯҳҳои васеи аҳолӣ оид ба проблемаҳои майзадагӣ	Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2015
51	Таҳ ияи лоиҳаҳои санадҳои қонунгузорӣ, меъёрии ҳуқуқӣ ва барномаҳо оид ба мубориза ба муқобили истеъмоли тамоку ва нос	Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	соли 2015
52	Рушди заминаи таълимию иттилоотӣ барои аҳолӣ оид ба оқибатҳои хатарноки истифодаи тамоку	Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	соли 2015
53	Расонидани кӯмаки кафолатноки ҳамаҷониба ба истеъмолкунандагони тамоку, ки мехоҳанд аз ин одати зараровар даст кашанд	Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2020
54	Такмили чорабиниҳо оид ба ҳифзи меҳнати шахсоне, ки ба истеҳсолоти тамоку машғул мебошанд, манънамудани ҷалби кӯдакон ва занони ҳ омила дар парвариш ва коркарди тамоку	Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2015
55	Баланд бардоштани сатҳи огоҳии аҳолӣ оид ба зарари	Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии	солҳои

	тамоку, фароҳам овардани фазои иҷтимоӣ, ки ба паст намудани дараҷаи паҳншавии истеъмоли тамоку мусоидат мекунад	ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	2011-2020
56	Пешгирии истифодаи тамоку дар байни занон - пешбурди корҳои фаҳмондадиҳӣ дар байни занон, духтарон ва наврасон (ҷавонон)	Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2020
57	Ҷорӣ намудани ҳавасмандгардонии иҷтимоию иқтисодӣ ва дигар усулҳое, ки барои радди истеъмоли тамоку равона шудаанд	Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ	соли 2015
58	Таъсиси махзани ягонаи маълумот оид ба истеҳсол, воридот ва фурӯши маҳсулоти тамоку	Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Хадамоти гумруки назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2013
59	Таҳ ияи санадҳои қонунгузорие, ки ба маҳдуд намудани фурӯши маводи нашъадор мусоидат мекунанд	Вазорати корҳои дохилии ҶТ, Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Вазорати кишоварзии ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии назорати маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ	солҳои 2011-2013
60	Тақвият додани татбиқи Барномаи миллии пешгирӣ ва мубориза ба муқобили вируси норасоии масунияти одам, аломати норасоии муҳассали масуният ва бемориҳ ои бо роҳи	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маориф ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои	солҳои 2011-2020

	алоқаи ҷинсӣ гузаранда дар Ҷумҳ урии Тоҷикистон	назди Ҳукумати ҶТ, Агентии назорати маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ	
61	Дар байни аҳолӣ ва пеш аз ҳама дар байни ҷавонон ташаккул додани вазъияте, ки барои паст намудани эҳтиёҷот ба воситаҳои нашъадор равона шудааст	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маориф ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии назорати маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ	солҳои 2011-2020
62	Доир намудани барномаҳои маърифатӣ дар мактабҳо, мактабҳои махсуси таълимӣ ва мактабҳои олӣ, инчунин дар байни аҳолии аз ҷиҳати иҷтимоӣ осебпазир оид ба пешгирӣ ва мубориза ба муқобили ВНМО/АНММ	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маориф ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва саёҳии назди Ҳукумати ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, Агентии назорати маводи нашъаовари назди Президенти ҶТ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ	солҳои 2011-2020
63	Рушди ҳамкориҳои байнибахшӣ, тарбияи гигиении аҳолӣ дар соҳаи ҳифзи муҳити зист	Вазорати тандурустии ҶТ, Кумити ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2020
64	Таҳ ия ва ҷорӣ намудани маърифати санитарию беҳдоштии муҳ ити зист ва тарбияи экологии гурӯҳҳ ои мухталифи аҳолӣ	Вазорати тандурустии ҶТ	солҳои 2011-2020
65	Ба нақшаи заминавии таълимии мактабҳо, мактабҳои миёнаи махсус ва муассисаҳои олии таълимӣ ҷорӣ намудани фаслҳо оид ба масъалаҳои беҳ дошти муҳити зист	Вазорати тандурустии ҶТ, Кумити ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати ҶТ	солҳои 2011-2015
66	Рушди захираҳои инсонӣ ва тайёр намудани гурӯҳҳои мутахассисони соҳаи психология, сотсиология, рӯзноманигорӣ, инчунин омӯзгорон ва тартиботчиён оид ба масъалаҳои ташаккули тарзи ҳаёти солим	Вазорати тандурустии ҶТ, Кумити ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати ҶТ, Вазорати фарҳанги ҶТ, Кумитаи телевизион ва радиои назди Ҳукумати ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2015
67	Таъмини ҳамкориҳои байнибахшҳ бо созмонҳои давлатӣ, байналмилалӣ ва ғайриҳукуматӣ барои таҳ ияи муносибати ягона дар ҳалли масъалаҳои тарзи ҳаёти солим	Шӯрои байниидоравии ҳамоҳангсозӣ оид ба табличи ташаккули тарзи ҳаёти солим	солҳои 2011-2020
68	Ҷорӣ намудани принсипҳои асосии тарзи ҳаёти солим дар муассисаҳои кӯдаконаи томактабӣ	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маориф ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2015
69	Пурзӯр намудани фаъолияти утоқҳои тиббӣ дар мактабҳо	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маориф ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2015

70	Таъмини шароити мусоид барои таълим, фароғат ва солимгардонии наврасон ва ҷавонони мактабхон, назорати риояи меъёрҳои санитарию беҳдоштӣ дар муассисаҳои таълимӣ	Вазорати тандурустии ҶТ, Вазорати маориф ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2020
71	Якҷоя бо шарикони байналмилалӣ доир намудани Марафонҳо, Аксияҳо ва дигар маъракаҳои иттилоотию маърифатӣ бахшида ба санаҳ ои муҳ ими байналмилалӣ ва умумиҷаҳонӣ	Вазорати тандурустии ҶТ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ	солҳои 2011-2020